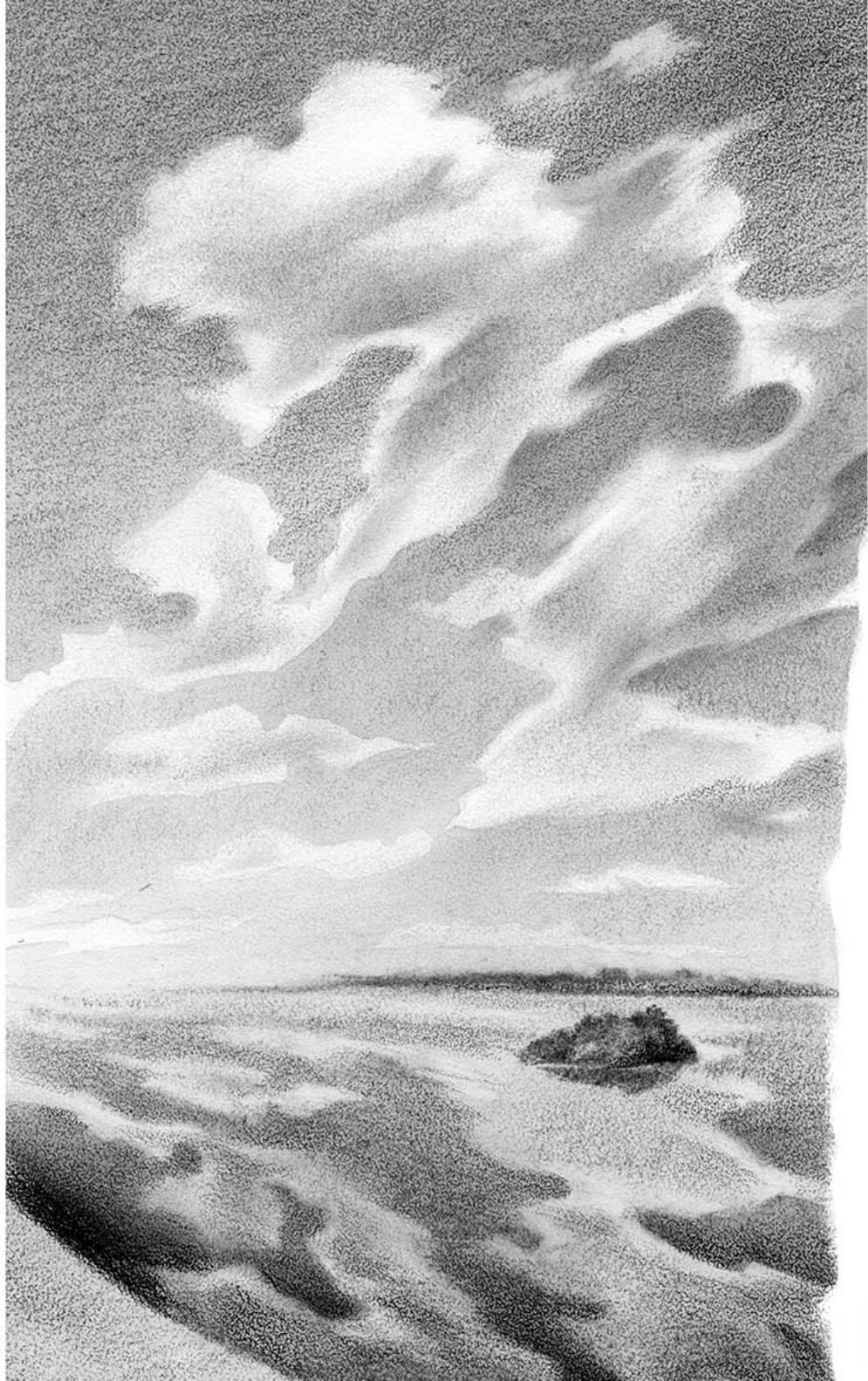

«Сила поезії саме в тому, що в ній зберігається нерозщеплена конкретність навколошньої реальності, де є і своя краса, і своя мудрість, і своя етика...»

Василь Стус. «Най будем щирі»

Небо.

* * *

Куріють вигаслі багаття,
собаки виють до зірок,
а в річці місяць, мов латаття,
доріс до повні і розмок.

І в ртутній спеці фіолету
він невимовно довго чез,
лишившись тільки для прикмети,
як цятка сяєва небес.

Самотність аркою провисла
над райські кущі в пригри снів.
Шукай по них щасливі числа,
так, як раніше ти умів:

той день, як від земної тверді
найперше сонце відійшло,
і той, що мітить знаком смерті
ще нерозгадане число.

А ти іще посередині,
ще посередині твоє.
Отож, радій вечірній днині,
допоки в ребра серце б'є.

IX. 1967

* * *

Осліпле листя відчувало яр
і палене збігало до потоку,
брело стежками, навпрошки і покотом
донизу, в воду – загасить пожар.

У лісі рівний голубий вогонь
гудів і струнчив жертвенні дерева.

Зібрали літніх райдуг оберемок,
просторив вітер білу хоругов.

Осамотілі липи в вітрі хрипли,
сухе проміння пахло сірником,
і плакала за втраченим вінком
юначка, заробивши на горіхи.
І верби в шумі втоплені. Аж ось
паде, як мед настояно-загуслий,
останній лист. Зажолобіє з гусінню –
і жди-пожди прийдешніх медоносів.
Так по стерні збирають пізній даток,

так виблілене полотно – в сувій,
так юна породілля стане матір'ю
в своєму щасті і в ганьбі своїй.
Схилились осокори до води

на шум єдиний в лісі. Яр вирує,

а осінь день, як повечір'я, чує.

Кружляє лист в передчутті біди.

XI. 1962

* * *

Увечері везли віолончель,
немов джмеля, дрімотного й німого,
як запліталась порохом дорога,
лягаючи трубою на плече.
Як бубон, бився волохатий жаль,
на поворотах автострада тихла
і ластівок ласкаве чорне пікколо
ліпилось, як гніздо, до етажа
безлистих посвистів осінніх крон
(плането душ! Ти вигорілий кратер!).
Рвав вітер на шматки далекий трактор,
і поніч рвав, мов стінки хорих бронх.
Шуміли шини, шастали колеса
і пересохлий сипався пісок
у кузов. Угорі літак прокреслювався,
мов у відьомське зловлений ласо –
робив віраж управо – аж до місяця,
і крихкотіли зорі на льоду
нічного безгоміння. Раптом виткався
ставок під фарами. Болотний дух
убгався в плеса, кумканням застелені.
Шофер, почувши жаб'ячий оркестр,
на гальма тиснув: од шляху за метр
ставок доходив форм віолончельних.
А в кузові її німий округ
гамує хрипи хорого музики.
Пливуть над ставом перехлипи тихі
і дикі перехлюпи темних рук.

X. 1963

III

Вчися чекати, друже,
вчися чекати.

Ластівки на електричних дротах,
почорнілі од сині неба,
ще наслухають стумні струми землі.

Ще підсліпі вікна
за тисячі проминулих літ
не витворили своєї духовності.
Ще людська душа
дрижить, як море,
в незручній западині екзистенції.
Ще потерпає вівериця
битий горіх
брати з твоєї руки.
Зарано, друже,
власним піддатись пристрастям.
Тільки так:
вияви – самострати.
Кам'яній. Кам'яній. Кам'яній.
Тільки твердь знає самозбереження.

III. 1969

* * *

А скажи – Модільяні був ідіот? –
допитувалась вона,
коли я вправними, як у піаніста, пальцями
вигравав на засмаглих персах.

– Такий же ідіот, як і всі в цьому світі, –
повчав я, обіймаючи
успокоєні вибухи її сідниць.

– Розумієш, старий, я часто думаю
про незвичайність мистецтва.
Це зайва розкіш.

– Так, мистецтво – то завше надмір, –
відповідав, виціловуючи коліна.

– Але надмір лише й рятує нас від убогості.
Смертним полішається єдине:
бодай маленький надмір –
У вірі,
у звичках,
у смаках,
просто – в примахах.

– Так, моя маленька. Саме так.
Ти, як завжди, говориш діло, –
повторював,
клацаючи зубами од пристрасті.

– А коли в нас народиться доня,
ми кластимем їй в узголів'я тільки троянди, –
охриплим голосом проказувала вона.

– Так. В узголів'я і неодмінно –
трянди, – не своїм голосом
я погоджувався покірно.

– Яка докучлива муха –
дзижчити і дзижчити.
Убий її, любчику.

IV. 1968

* * *

Небо. Кручі. Провалля. Вода.
Сонце. Чайки. Високі хвилі
поглинає загусла даль.
Ми – рибалки спочилі.
Шебершать однокрилі сосни.
Морок лагідно землю обліг,
як джерельця, струміли коси
поміж пальців окляклив моїх.
Гострі плечі. Червоно-чорна
ковдра вечора на ногах.
Пароплав заніміло прочохкав,
в баранці загортуючи гамір.
Потім – Господи, не доведи! –
небокрай закушпелило виблив,
видавалось: росли з води
лячині ноги, як білі риби.
Зорі пахли живицею. Ніч
пахла водорістю, і в проруб
з жальним свистом спускались вогні,
до світіння розжаривши вохру.
Морс, наче ведмідь в барлозі,
ще не маючи спокою,
губить колений глицею зір,
доброзичливий рокіт.
Темінь всмоктували гаї,
прохолоду хлипку ковтали.

О, твої солов'ї!
О, любов'ю воложені губи!
І човнами слова
непорочні
між нас
пропливали.

VII. 1962

* * *

Отак живу: як мавпа серед мавп
чолом прогрішним із тавром зажури
все б'юся об тверді камінні мури,
як їхній раб, як раб, як ниций раб.
Повз мене ходять мавпи чередою,
у них хода поважна, нешвидка.
Сказитись легше, аніж бути собою,
бо ж ні зубила, ані молотка.
О Боже праведний, важка докука –
сліпорожденним розумом збагнуть:
ти в цьому світі – лиш кавалок муки,
отерплий і розріджений, мов ртуть.

X. 1968

22

НАКЛИКАННЯ ДОЩУ

Трипільських сонць шалена коловертъ
волого ллється у трипалі руки
богів поганських. Спопелілі круки,
розлітані круг ватрища пожертвъ.
Волів і коней на кострі димлять
патрошені гніді й круглі туші,
і лопаються лунко, як гладущики,
обезголосені тіла закланні.
В гінких руках мовчазних рожаниць
високі чари, димом прокіптявілі.
І рветися зойк, високий до нестями,
тугими борлаками кобилиць.
Кружляє ватрище в рухливім колі чар,
простерті чари вкручуються в простір,
мов пасма дощові, долоні гострі
жіночою колишуться печаллю.
Сколінені мужі і ниці пахолки
німотні руки перед себе рвуть.
І неба молять і дощу зовуть,
окляклі круг багаття, ніби пакілля.
Чотири сонця відгорять вгорі,
чотирикрилий день відмайоріє.
Загрузнить в ніч язичницькі бори.
Самі тіла жалобні бовваніють.

IV. 1965

23

* * *

Вийду в ніч. Під соснами пройду,
промину завмерлу автостраду
і на тишу раптом набреду –
вклякни й згадуй.
Глухо в сні колотиться ставок,
ошалілі тріпаються сови,
і німус безголосий мрок,
і лютує розпач безголовий.
Ртуть. І ртуть. І тільки ртуть. І ртуть
совасяється, як вагітна жінка.
Стовбурами спогади ростуть,
і за ними ні греця не видко.
Стовбурами спогади ростуть,
бовваніє поніч ожередом,
відчайдушна самота і суть
відчайдушна – обернувшись твердю.
Схарапудженим дивись більмом
понад крони, хмари, понад небо,
ти, перевантажений гріхом,
ніби ніж, в своїх застриглих ребрах,
світишся по окраю води
ледве-ледь – по мерехтові втоми.
Власного – на окраї – знайди,
втраченого – в мерехті. Незлому
висповідайсь, давши на позір
злигоднями збирану непотріб.

Як німус трудно водовир!
Окраї – олив’яні і гострі!
Мертвий мій органе, лісу мій,
вилляте і вигусклє стозвуччя,
чуєш, не безумій, ставе мій,
безуме, зажди: росте, як круча,
ніч. Ти нею ввесь опоночів.
Жально сяють божевільні зорі.
І летить орда смертельно-хорих
виплесків пекельних – кажанів.

X. 1968

ПОТОКИ

Ти все така ж, а я віддаленів.
За мною – кучугурами – розлуки –
час самовтрат...
(ще поповзом повзли
за тінню довженою, виростали
із самозмалення: німа рука
пограбілих тополь у надвечір’ї).

великий гріх на серці я ношу

...розлуки рвав, як обривають жили
атланти териконів і тачок,
назбираного вугілля оклунки, –
щось рвало груди... (окраї землі –
тамтого світу в пекло провисання –
призналися відверто до душі).

Ти край. Ти крихта прагнень вікових
«упасти – не розбитися». Ти шпара
земного стогону: холоне світ,
і нам долоні юні снігом студить...

Ти все така ж. Ні смута, ні літа
не старіють тебе. Німа, як люстро, –
колись відбився в нім твій вид миттєвий,
вкарбовуючись в темряву навік,
ще – чайка однокрила, ще – зигзиця
і ще – як окоренок лихоліть.

Чи дружба сфер – і неба, і землі –
зоветься лихоліттям, я не знаю.
Та присмута і по розлуці єсть:
десь є там стіл, де матірня рука
осліплім болем тихо сновигає
вздовж по стільниці. Гірко. Я винюсь.

великий гріх на серці я ношу

Ти – Мати (амфора твоєї гіркоти) –
далекий син, на роздоріжжі горнім
паде в траву, і вистигне трава
його трудним риданням хлібороба
(чуття ж землі – як виболілий сон
і призабутій).

О, пам'ятаєш ніч? Велику ніч?
І десь побіля нас уральська річка
та сосни (ті, що соснами зовуться),
та тиша (ледве врунами зійшла).
А пам'ятаєш? Так багато губим
за пам'яттю: колись переінакшить
з нас кождого. А треба пам'ятати?

А треба пам'ятати. Пам'ятай.
Палахкотів намет. Палахкотіли
в нас спомини, немов півні червоні,
а кедрові шишкі, ще недозрілі,
не тріскали – чаділи на вогні.